

slovenski narod premagovati vse nazadnjaške elemente.

Zaveden, svoboden Slovenec se bo lahko boril proti vsem sovragom.

Poglejmo v zrcalo resnice — v občo zgodovino — videli bomo, da je moral naš narod veliko pretrpeti v preteklih stoletjih. Nič boljše se mu ne godi tudi še dandanes v prosvetljenem 20. stoletju v civilizovani Avstriji.

Dobro znamo, kako so naše prednike trpili in jih izkoriščali ravno isti sovražniki kot dandanes.

Kako naj se borimo, da zmagamo? Dragi mi, edino s tem, da pojdemo odslej vsi na narodno delo, na kulturno polje, kjer je treba deliti zdravega semena narodu, da se kolikor-možno prej dvigne na višjo stopnjo omike.

Ne držimo rok križem, temveč pojdimo med narod!

Posnemajmo Čehe, ki so že deloma vse to premagali, kar nismo mi niti začeli.

Bratje in sestre, na delo! Poglejte in prečitajte še enkrat Peskovo brošuro „Na delo med ljudstvo“ in članek „Okrepimo svojo organizacijo“.

Če imamo še kaj zavednosti, naprej in ne nazaj, a tudi čepeti ne doma! Posnemajmo sovražnika!

Če bomo delali, bo pomagano nam in narodu. Z delom si pridobimo prijateljev.

Podlaga vsemu znanju je šola in z njo prava vzgoja. Šola bodi ljudem pravo svetišče, v katerem pridobi človeška duša zdravo hrano za življenje.

Gojenja otrok pa ne more opravljati sam učitelj, ampak na strani mu morajo stati tudi zavedni starši šolske mladine.

Starši in učitelji morajo vzajemno nastopati pri vzgoji otrok, ako hočemo imeti boljše bodočnost.

V zadnjem času se je preskrbelo ponekod za pravi stik med šolo in domom. In to se je storilo z roditeljskimi sestanki in pa z izdajanjem lista „Domače ognjišče“ in „Naša bodočnost“.

Ker sem spoznal neprecenljivo vrednost tega lista za naše starše, zato sem sklenil, da pridobim v svoji občini vse starše šolskih otrok za naročnike „Dom. Og.“ To se mi je tudi posrečilo. Kako pa? Spisal sem iz razrednice vse starše na polo papirja, vzel par „D. O.“ s seboj ter šel od hiše do hiše po vsaki vasi, kjer so imeli šolodolžne ali tudi mlajše otroke.

Ko stopim v hišo, me kar začudeno pogledajo, kako da prihajam k njim. Jaz ne bom len, vzamem nabiralno polo in „D. O.“ v roke ter jim v kratkih besedah povem namen svojega prihoda.

Vsi se razvesele mojega nasveta in rečejo: „Tega je treba nam — prave vzgoje! Čim več človek zna, tim boljše je za njega. Naročili bi se že prej, če bi o tem vedeli!“ Povsod so me z veseljem sprejeli.

Vpisalo se je za „Domače ognjišče“ 40 (štirideset) staršev naročnikov. To so vsi, ki imajo otroke.

Torej, dragi kolegi in kolegije, če naberete vsak v svoji šolski občini vsaj toliko naročnikov za „D. O.“, sem gotov, da se v nekaj letih mnogo izpremenijo in poboljšajo razmere v našem narodu. Vsi troji bodo šli premagani iz panja!

Ljudstvo bo samo spoznalo po dobrem delu, da so učitelji njegovi prijatelji.

Želel bi, da bi tudi nadalje, vsaj še eno leto bila priloga listu „Naša bodočnost“, ki jo naj starši mladine tudi spoznajo, da jo pozneje tudi lahko naroče svojim otrokom.

Še je čas! Stopite vsi na noge v teh dneh, da preskrbite novih naročnikov za „Domače ognjišče“.

Čuvajmo svojo deco!

(S Koroškega.)

Na Koroškem živi blizu 370.000 prebivalcev, od katerih je 120.000 Slovencev, drugi so pa Nemci. Iz dejstva pa, da Nemci toliko števil Slovencev ne pustijo več veljati, razvidimo, kaj oni žele. Nemci hočejo naš slovenski jezik popolnoma iztrebiti, nas Slovence prejalisej ponemčiti, to pa v prvi vrsti s tem, da dobijo nemški učitelji, uradniki in trgovci med nami dobre življenske pogoje, ne da bi se jim bilo treba priučiti našemu jeziku. Katerih sredstev se Nemci v doseg tega neblagoga cilja že poslužujejo, ni vsakemu znano;

zato si oglejmo to početje naših sosedov ter iščimo dalje sredstva zoper protinaravno ponemčevanje in narodni naš pogin. Boj Nemcev proti nam se vrši že od pamtiveka. Vprašajmo se, jeli boj neizogiben in morda za Nemce potreben? Ali ni mogoče, da bi obe narodnosti že enkrat sklenili mir in se sporazumeli? Ali ne bi bilo to za prebivalce naše dežele v gospodarskem pogledu najkoristnejše? Da, gospodarsko koristni bi bil mir med obema narodoma ne samo za Slovence, ampak tudi za Nemce, toda pri ponemčevanju Slovencev trpi nemško prebivalstvo neznatno malo, skoraj bi rekli, nobene škode, še več, celo dobiček imajo pri tem, da dobi nekaj izobraženih Nemcev dober kruh med nami. Vrhutega se vrši ves boj proti nam, mehkuju narodu, tako lahko, gladko, brez posebnih denarnih stroškov na strani Nemcev in poleg tega služi boj še v njih lastno zabavo. Zategadelj ni misliti, da bi Nemci sami od sebe opustili ta boj, nehal bo šele, ko bodo enkrat vsi Slovenci spoznali, kaj je zrno, kaj pleve, kaj dobro, kaj slabo, kaj jim koristi in kaj le škoduje. Šele ob tem spoznanju bo naš narod zahteval enoglasno ter dosledno svoje postavne in naravne pravice, ki se mu bodo, akoravno nerado, morale dati. Koliko bi bili lahko mi Slovenci v gospodarstvu in sploh v kulturi dosegli, če bi se ne izgubilo toliko dragocenih moči v boju zoper ponemčevalne poizkuse Nemcev in če bi imeli v resnici ljudske šole v pravem pomenu te besede. In tudi Nemci, čeravno mislijo, da so že na vrhuncu kulture, bi imeli še marsikaj potrebnejšega ukreniti, nego Slovence izpodrivati in oškodovati. Delali bi naj med svojim narodom proti kugi pijančevanja, poučevali nevedneže, podpirali ubožce ter sploh s poukom in z denarjem skrbeli za duševno in telesno blaginjo svojih narodnih bratov. Toda Nemci dandanes niso pristopni za tako razmišljanje! Geslo nemške politike je danes le podjarmljenje Slovencev, ponemčevanje dežele, izpodrivanje Slovencev s slovenske zemlje. Vse je na to preračunano. V tem smislu delujejo naše utrakvistične šole, vsa nemška društva, vsi uradniki, učitelji ter ves nemški kapital. Mir bi si mi koroški Slovenci mogli kupiti danes le za eno ceno: če se odredimo v prid Nemcev vsaki bodočnosti, vsaki samostojnosti kot narod. Slovenec bi se moral vsemu odreči ter pomagati celo Nemcem nasproti lastnim slovenskim rojakom do zmage. Tako je danes stališče nemške politike in s tem moramo računati in po tem urediti vse naše korake. Sramotno je sicer za veliki nemški narod, da ne išče svoje velikosti in svojega napredka sam v sebi, ampak v tem, da ovira bolj šibke narode v napredku in na njih izkuša svojo moč; toda to je dejstvo, ki ga mi Slovenci, ki smo dobri in še preveč miroljubni, ne bomo izpremenili, a ga tudi ne moremo in ne smemo mirno prenašati. Še jastreb, torej neumna žival, se postavi naravnost divje v bran, če mu hoče oropati kdo mladiča iz gnezda. In mi Slovenci naj bi se ne smeli braniti, če nam Nemci jemljejo slovensko deco v nemške šole in jih tamkaj oskrunijo na njih narodnem značaju ter delajo iz njih zasramovalce slovenskega materinega jezika in slovenskih šeg? Res da je marsikomu dobro in koristno, če zna nemški toda iz zgolj ljubezni do nemščine ne smemo zamenjati ali celo zavreči svoje mile materinščine! Saj se morajo tudi Nemci kakor drugi narodi učiti tujih jezikov, a vzlic temu ostanejo le zvesti svoji materini besedi, ker je ne le pametno, ampak tudi značajno in moralno, ker ako zahteva vsakega dolžnost, da ne zabi naroda, iz katerega je izšel. Za vsako ceno moramo varovati svoj narodni značaj in posvetiti vso skrb zlasti dobri, v narodnem pogledu pravični ljudski šoli!

Čeravno nočemo biti sovražniki Nemcev, moramo pa sovražiti ter obsojati njih nazadnjaštvo in njih prokletstva vredno početje, da hočejo slovenskemu narodu odtujiti njegovo mladino in tudi nezavedne naše rojake. Napraviti hočejo iz njih zaničevalce slovenske besede ter posebno nasprotnike izobraženejših Slovencev, ki se potegujejo za pravice slovenskega naroda v šoli, v uradih in v vsem javnem življenju.

Kakor se Slovincem lepo prilega miroljubnost, prizanesljivost in mehкота srca v zasebnem življenju in v javnem občevaranju s prijatelji, znanci in z drugimi ljudmi, toliko

nam te lastnosti škodujejo. Če se jih držimo, kadar se imamo potegovati za političke pravice in koristi. Pomislimo vendar, da se v politiki ne delijo milodari, posebno malim strankam ne; ko se s prošnjami ne dobimo svojih pravic, nam ne preostaja drugega, kakor da dosledno in odločno terjamo vse, kar nam gre po postavi!

Italijansko vseučiliško vprašanje in Slovani.

Pod tem naslovom priobčuje zagrebški „Obzor“ zanimivo pisan članek, v katerem pisec kaj primerno označa vplivanje italijanske vlade na reševanje italijanskega vseučiliškega vprašanja. To vprašanje — pravi — se odteza sklepom predstavitev avstrijskih narodov in voditeljev avstrijske notranje politike. Italijansko javno mnenje na tej in oni strani že proslavlja zmago irredente in njenega glavnega pokrovitelja: italijanskega ministra Tittonija. Italijani smatrajo, da se kmalu pojavi v Trstu italijansko vseučilišče, ravno v Trstu in to kot žrtev avstro-italijanskemu zavezništvu.

Ali o tem bo vendar še govora v avstrijskem parlamentu. A če tudi vlada vendar dobi večino za svojo politiko tesnosrčnosti in izdajstva na slovanskih interesih, pa bodo primorski Slovani imeli vsaj to zadoščenje: v primernem času prodere v javnost resnica o prekrasnih razmerah primorskega Hrвата in Slovence, ki jih vzdržuje avstrijski zistem. Obenem bo tudi prilika, da se širša slovanska javnost opozori, na pravi pomen Trsta za južno in severno Slovanstvo. Ako se posreži razpršiti stari predsodek v slovanskem svetu, da je Primorje, posebno pa Trst, čisto italijanska narodna posest, kjer nimajo Hrvatje in Slovenci prav ničesar iskati, moramo dobiti kompenzacijo za udarec, ki nam prihaja preko Dunaja — iz Rima.

Narodna zavest v Primorju se je razvila naglo in povsod v obliki neizprosne borbe za revindikacijo. Zato so Italijani proglasili svoj „Trieste o nulla“. Primorski Slovani ne morejo ostati pasivni in se ne smejo dati zavesti o zatrevanju „pravičnosti“ italijanske „kulture“ zahteve, zakaj tu gre v resnici za narodno borbo dveh plemen.

Članek zavrača potem temeljito in nepobitno znano italijansko kleveto, kakor da bi bili mi pandurji avstrijske vlade. Smo-li avstrijski pandurji, ako se borimo za izvedenje svojih teženj! Mi ne moremo dovoliti, da bi prišel italijanski element do tolike političke sile, da bi mu ne trebalo niti računati več z nami. Naš odpor ni naperjen proti kakemu italijanskemu kulturnemu vprašanju, ampak le proti geslu „Trieste o nulla“.

Članek dokazuje tudi opravičenost junktima med italijanskim vseučiliškim in našim šolskim vprašanjem.

Zaključuje pa: Ne, samoubojstva nočemo izvršiti. Ako podležemo, podleči hočemo z orožjem v roki. Ali naši borbi se sme hlja zmaga. Za obupavanje ni razloga. Mi se borimo za pravično stvar: za svojo kožo, za pogoje slovanskega obstanka v Primorju in posebno v Trstu. Mi računamo na uresničenje idealov vsesкупne domovine. Toliko njim, ki jim ni prav, da — smo živi!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoj glavni zbor v nedeljo, dne 10. prosinca 1909 ob 10. uri dopoldne v šoli na Zidanem mostu po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Tajnikovo poročilo o društvenem delovanju v minulem letu.
4. Blagajnikovo poročilo o stanju društvene blagajne in volitev dveh računskih pregledovalcev.
5. Volitev novega odbora.
6. „Naš položaj.“ Predavanje tov. Peska.
7. Določitev društvenine za l. 1909.
8. Določitev knjig in časnikov, na katere se bo društvo naročilo.
9. Reorganizacija soc. odseka.
10. Slučajnosti in nasveti.

Slovenjebistriško učit. društvo ima v četrtek, dne 14. prosinca t. l. ob 10. uri dopoldne v čitalnici v Slov. Bistrici občni zbor z naslednjim vzporedom:

1. Zapisnik.
 2. Dopisi ter letno poročilo predsednika.
 3. Poročilo blagajničarke.
 4. Poročilo socialnega odseka.
 5. Volitve.
 6. Slučajnosti.
- K polnoštevilni udeležbi vabi društveni odbor.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer ima svoj občni zbor v četrtek, dne 14. januarja ob 10. uri dopoldne v Ljutomeru. Vzpored:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi.
3. Poročila tajnikovo, blagajnikovo, knjižničarjevo in pevovodjevo.
4. Volitev novega odbora.
5. „Nekoliko naše organizacije“ poročila J. Tomažič.
6. Slučajnosti.

Častna dolžnost vsakega člana je, da se udeleži obč. zbora. — V slučaju slabega vremena se zborovanje preloži. Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico ima svoje glavno zborovanje dne 14. januarja 1909 ob pol 11. uri. Ob 10. uri odborova seja. Dnevni red:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročila o društvenem delovanju v minulem letu.
4. Volitev društvenega odbora.
5. Predlogi, nasveti i. dr. Imenom odbora

Požegar, t. č. načelnik.

Učiteljsko društvo za šentlenartski okraj ima svoj občni zbor v četrtek, dne 14. januarja 1909, ob 11. uri dop. v Št. Lenartu s sledečim dnevnim redom:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo o delovanju v okr. šol. svetu (tov. Škrjanc).
4. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo.
5. Volitve.

Pričakujem polnoštevilno udeležbo že zaradi 5. točke, ako Vam je drugače vseeno, ali se vidimo kdaj ali ne. S tem pa ne delam zase reklame, ker zaradi slabega zdravja predsedništva pod nobenim pogojem prevzeti ne morem.

Želim veselo in srečno novo leto vsem, samo 14. jan. nedošlim brezbriznežem ne.

J. K o p i č, predsednik.

Srednjesolski vestnik.

**** Odlikovanje.** Profesor v Celovcu dr. Jakob Šket je dobil povodno upokojitve naslov vladnega svetnika. — Naslov šolskega svetnika je dobil Gustav Novak, profesor na goriški gimnaziji.

**** Idrijska realna podružljena.** V državnem proračunu se nahaja tudi postavka o podružljenu mestne realke v Idriji.

**** Doklade za zasluge na znanstvenem in pedagoško-didaktičnem polju** sta dobila šolski svetnik in profesor na nemški gimnaziji v Ljubljani Alfonz Pavlin ter šolski svetnik in profesor na II. drž. gimnaziji dr. Janko Bezjak, in sicer vsak po 400 K.

**** Iz profesorske službe.** V VII. čin. razred je pomaknjen profesor na učiteljsku v Ljubljani Anton Funter, in sicer s 1. januarjem 1909. — Provizorični glavni učitelj na učiteljsku v Kopru Fran Verbič je dodeljen v službovanje I. drž. gimnaziji v Ljubljani. Suplent na realki v Ljubljani dr. Josip Jerše je imenovan veroučiteljem na nemški gimnaziji v Ljubljani.

Književnost in umetnost.

Spomini na francosko dobo. Ob stoletnici Napoleonove „Ilirije“ namerava Matica Slovenska izdati „Zbornik“ o zgodovini naših dežel v tedanji dobi. Važen zgodovinski vir pa je vestno sporočilo narodovo, ki se izraža v raznih pripovedkah, anekdotah, pesmih. Zdaj je še najti mnogo blaga te vrste med ljudstvom, a skoro bode izginilo popolnoma. Da otme pozabljenosti ljudske spomine na francoske čase, je sklenila Matica, jim posvetiti posebno knjigo. — Zato nujno prosi svoje člane, da bi blagovolili sodelovati pri nabiranju tega narodnega blaga. Vpoštevati je zlasti: pripovedke o bojih s Francozi, narodne pesmi o Napoleonu in Francozih, pregovore, pisma in zasebne rokopisne podatke, krajevna imena, narodne izraze (morda tudi običaje), ki so francoskega izvora (n. pr. „mër“, „fronk“), tudi podobe, orodje, knjige in napise iz francoske dobe, iz kratka vse, kar je še preostalo sledov nekdanjega francoskega vpliva na zgodovinski razvoj našega naroda. — Iz črnomaljskega okraja nam je že došla zbirka takih spominov; treba jo je le še izpopolniti s poročili iz drugih krajev naše domovine. Vsako poročilo bode dobro došlo. One gospode in društva, ki bi hotela prevzeti nabiranje tega gradiva v svojem okraju, prosimo, naj naznanijo svoja imena „Matici Slovenski“ v Ljubljani. — Odbor „Matic Slovenske“.